

**ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA BOHUSLAVICE, příspěvková
organizace, Bohuslavice 19, 798 57 Bohuslavice**

PROGRAM PROTI ŠIKANĚ

Program proti šikaně vychází z Metodického pokynu ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č. j. MSMT 21149/2016 a je součástí školního preventivního programu. Je vypracován v souladu s platným zněním Školního řádu Základní školy a Mateřské školy Bohuslavice, příspěvkové organizace.

1) Cíl programu

Cílem programu je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí. Škola se zaměří na oblast komunikace, rozvíjení pozitivních vztahů uvnitř třídních kolektivů i mezi žáky a učiteli, a to bez ohledu na to, zda zde k projevům šikany již došlo či ne.

2) Odpovědnost za plnění programu:

- na tvorbě i realizaci programu se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci
- jeho koordinace je v kompetenci MP
- za realizaci je odpovědný ředitel školy

3) Charakteristika šikany

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit.

Základní formy:

Přímá šikana:

- fyzická šikana: bití, vydírání, loupeže, poškozování věcí, sexuální násilí
- psychická šikana: nadávky, pomluvy, vyhrožování, zesměšňování

Nepřímá šikana:

- demonstrativní přehlížení, ignorování a pomlouvání žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků

Kyberšikana:

- útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky, zakládání falešných profilů

Šikana je každé chování, které splňuje tyto znaky:

- je cílené vůči jedinci nebo skupině
- je obvykle opakované, často dlouhodobé
- jeho záměrem je oběti ohrožit, ponížit či zastrašit

**ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA BOHUSLAVICE, příspěvková
organizace, Bohuslavice 19, 798 57 Bohuslavice**

- oběť se mu neumí bránit a dlouhodobě trpí

Šikana není:

- jednorázová rvačka, nevhodný vtip či konflikt
- vyčlenění dítěte z kolektivu, pokud není motivováno snahou ublížit či pobavit se na jeho úkor

4) Prevence šikany

Škola či školské zařízení má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb.

Každý pedagog je odpovědný za vytvoření zdravého klimatu třídy.

Je povinen zejména:

- podporovat rozvíjení pozitivních vztahů mezi žáky
- jednat s žáky jako s partnery
- udržovat důvěru mezi žáky a pedagogy
- v kritických situacích dát jasně najevo, že špatné chování nelze tolerovat
- nebýt lhostejný k projevům agresivity
- informovat děti i zákonné zástupce, na koho se obrátit při problémech - třídní učitel, výchovný poradce, vedení školy, linka důvěry...

Ředitel školy:

- zajišťuje vzdělávání pracovníků v oblasti šikany,
- zajišťuje doplňování školní knihovny o literaturu z oblasti sociálně patologických jevů, zajistí, aby ve školním řádu byla jasně stanovena pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení,
- zajistí v souladu s pracovním řádem dohled pedagogických pracovníků nad žáky ve škole i při školních akcích,
- zajistí, aby žáci a pedagogové byli seznámeni s negativními důsledky šikany,
- spolupracuje se MP a TU při řešení krizových situací.

Metodik prevence (MP):

- koordinuje plán proti šikanování a následně s programem proti šikanování seznámí všechny pedagogické pracovníky,
- spolupracuje s TU a vedením školy při řešení krizových situací,
- spolupracuje s okresním metodikem prevence, zdravotnickými zařízeními nebo psychology, Policií ČR, orgány sociálně právní ochrany dětí a mládeže, apod.
- podílí se na aktivitách v rámci prevence šikany.

Třídní učitelé (TU):

- na začátku školního roku informují žáky i zákonné zástupce, na koho se obrátit při problémech ve škole (TU, MP, výchovný poradce, vedení školy), ale i mimo školu,
- seznámí na začátku roku žáky i zákonné zástupce s programem proti šikaně (zápis v třídní knize, třídní schůzky),

**ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA BOHUSLAVICE, příspěvková
organizace, Bohuslavice 19, 798 57 Bohuslavice**

- řeší okamžitě projevy sociálně patologického chování (ve spolupráci s výchovným poradcem a MP)

Zákonní zástupci:

- v případě podezření na šikanu týkající se nejen jejich dítěte, ale i ostatních spolužáků, informují TU nebo jiného pedagoga, MP, VP nebo přímo vedení školy,
- spolupracují se školou při řešení problému,
- vzdělávají se v dané oblasti,
- spolupracují s PPP či jinými odbornými pracovišti v případě problémů

Aktivity školy v prevenci proti šikaně:

- beseda PČR prevence šikany na internetu „Tvoje cesta on-linem“ pro žáky 4. – 6. ročník (bezpečné chování na internetu)
- beseda PČR prevence šikany na internetu „To Nevymažeš“ (kyberšikana a sexting) pro 7. – 9. ročník
- práce učitelů, případně MP nebo VP s třídním kolektivem,
- informační nástěnky MP a aktuálními tématy
- informační leták, doporučená literatura a kontaktní adresy u MP a VP
- poradenské služby VP a MP, pravidla chování ve Školním řádu

5) Krizový plán

Postup při řešení šikany nebo podezření na šikanu:

- informovat TU, také MP a vedení školy, dohodnout další postup. Je třeba postupovat velmi uvážlivě a citlivě, každý případ je jiný, dodržovat diskretnost a důvěrnost informací, neřešit před celou třídou,
- zorientovat se v situaci, provést orientační šetření (MP ve spolupráci s TU),
- zvážit, zda požádat o spolupráci okresního metodika prevence, zda provést sociometrické testy, zda přivolat Policii ČR apod.,

Postup pedagogického pracovníka

1. V případě, že rodiče informují pedagogického pracovníka o podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovnou poradkyní, informuje ředitele školy
2. V případě podezření na šikanování, zahájí pedagogický pracovník neprodleně vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovnou poradkyní, informuje ředitele školy.
3. V případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitele školy, spolupodílí se na vyšetřování šikany dle pokynů ředitele školy.

Pro vyšetřování počáteční šikany (se standardní formou) lze doporučit strategii v těchto krocích:

1. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi – v soukromí, upozornit, že případ nebude řešen před celou třídou. (TU, MP)

**ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA BOHUSLAVICE, příspěvková
organizace, Bohuslavice 19, 798 57 Bohuslavice**

2. Nalezení vhodných svědků. (TU)

3. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky, nikoli však konfrontace obětí a agresorů. Zaměřit se na otázky: Kdo je obětí a kdo agresorem, Kolik jich je, Kdo je iniciátorem, Kdo je aktivním účastníkem, Co, kdy a kde dělali agresori obětem, Jak dlouho to trvá, (TU, MP).

4. Zajistit ochranu obětem. Znovu s nimi hovořit (velmi citlivě), pokud se lišila jejich výpověď od výpovědi svědků. Případně se spojit se zákonnými zástupci oběti a požádat o pomoc a spolupráci. (TU, MP)

5. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi – snažit se najít nejslabší článek, dovést je k přiznání či vzájemnému obviňování.(TU, MP, minimálně dva).

6. Svolat schůzku za účasti vedení školy, MP, TU. Projednat, zda se jedná o šikanu a v jaké závažnosti, jaká opatření učinit vzhledem k oběti a agresorovi i třídě jako celku, rozhodnout, kdo bude jednat s rodiči obětí a agresorů.

7. Pozvat do školy zákonné zástupce agresorů, seznámit je s navrženými opatřeními, požádat je o spolupráci, provést zápis.

8. Pozvat do školy zákonné zástupce oběti, ne však zároveň se zákonnými zástupci agresora. Dohodnout další opatření a postup k nápravě situace. Provést zápis.

9. TU oznámí případné potrestání viníků ve třídě a dá najevo, že škola nebude shovívavá k podobným projevům chování, a že bude vyžadovat plnění školního řádu. Třidu nadále sleduje a konzultuje postup s MP.

Pokročilá šikana s neobvyklou formou – výbuch skupinového násilí vůči oběti, tzv. třídního lynčování, vyžaduje následující postup:

1. Překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti.
2. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
3. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
4. Pokračující pomoc a podpora oběti.
5. Nahlášení policii. Kontaktování specialisty na šikanování.
6. Vlastní vyšetřování – rozhovor s obětí, svědky (individuálně), agresory (individuálně, popř. konfrontace).
7. Náprava – metoda vnějšího nátlaku, změna konstelace skupiny.

Postup ředitele školy

1. Přijme informaci o šikanování /pedagog, žák, rodič či jiný dospělý/.
2. Rozhodne, zda škola zvládne řešit šikanu sama, či zda je potřeba intervence z venku - tj. pomoc specializovaných institucí a eventuálně též Policie ČR.

**ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA BOHUSLAVICE, příspěvková
organizace, Bohuslavice 19, 798 57 Bohuslavice**

3. V případě prokázaných projevů šikany jmenuje pracovníky, kteří se budou podílet na vyšetřování šikany dle jeho pokynů - v týmu je vždy metodik prevence a výchovná poradkyně.
4. Zajistí informování rodičů o vyšetřování šikany, případně sám informuje o výsledcích vyšetřování, které řídí.
5. V případě negativních dopadů šikanování na oběť, zprostředkuje nebo zajistí zprostředkování péče PPP, střediska výchovné péče, atd.
6. V mimořádných případech podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.
7. Pokud dojde k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu, oznámí tuto skutečnost Policii ČR.
8. Oznámí orgánu sociálně právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák opakovaně páchá přestupky či se dopustí trestného činu, zahájí spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dítěte bez odkladu.

6) Výchovná opatření

Doporučuje se dále pracovat s agresorem (jeho náhled na vlastní chování, motivy, rodinné prostředí, ...). V případě potřeby mu zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče nebo jiných odborníků - klinických psychoterapeutů nebo psychiatrů.

Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina). Další práce se třídou je v kompetenci TU, ŠMP nebo VP, případně jiných odborníků. Je třeba si uvědomit, že naším cílem není potrestat viníky, ale především zajistit nápravu a zlepšení vztahů ve třídě.

Pro potrestání agresorů lze užít následující výchovná opatření:

- napomenutí a důtka TU, důtka ředitele školy
- snížení známky z chování

V mimořádných situacích je možnost užít i jiná opatření:

- ředitel školy doporučí zákonným zástupcům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu,
- ředitel školy podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dětí k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu

**ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA BOHUSLAVICE, příspěvková
organizace, Bohuslavice 19, 798 57 Bohuslavice**

Schválil: Mgr. Martin Neoral